

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT VAN DE GLASTUINBOUW IN NOORD-LIMBURG
OVER 1967

Voorlopige berekening 1967

No. 4.5

L 26

4.5
A

Juni 1968

Publikatie toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding

07559 : 1967

INHOUD

	Blz.
WOORD VOORAF	
HOOFDSTUK I OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	7
§ 1. De steekproef	7
§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft	7
§ 3. De groepering van de bedrijven	7
HOOFDSTUK II SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN	9
§ 1. De bedrijfsresultaten	9
§ 2. De spreiding van de rentabiliteit	9
§ 3. De spreiding van het ondernemers- inkomen	12
§ 4. Vergelijking met vorige jaren	12
§ 5. Vergelijking bedrijfsresultaten van het Westland, de Kring en Noord-Limburg	14
BIJLAGEN	
1. Grondgebruik en arbeidsbezetting	18
2. Bedrijfsresultaten	19
3. Spreiding van het netto-overschot per f. 100,-- kosten	20
4. Inkomen uit het bedrijf	21
5. Algemene toelichting	22

WOORD VOORAF

In het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en van het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken, geven wij hiermede een voorlopig verslag van de glastuinbouw in het gebied Noord-Limburg over het teeltjaar 1967.

De cijfers berusten op een begroting, in het bijzonder waar het de betaalde kosten betreft. De begroting is gemaakt met behulp van een enquête op de deelnemende bedrijven, waarbij o.m. gebruik is gemaakt van de fiscale jaarrekeningen over 1966 of van bescheiden die de basis vormen voor de vaststelling van de fiscale jaarrekening over 1967. De opbrengsten werden aan de opgaven van de veilingen en tuinbouwverenigingen en aan informatie van de bedrijven ontleend.

De definitieve resultaten zullen in 1969, tezamen met die van andere tuinbouwcentra, in één verslag worden gedocumenteerd.

Dit onderzoek is verricht door A.N. Groenewegen, onder leiding van A. Holkamp.

DE DIRECTEUR,

(Dr. A. Maris)

's-Gravenhage, juni 1968

HOOFDSTUK I

OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

§ 1. De steekproef

Het onderzoek is gebaseerd op cijfers van in totaal 58 bedrijven. Het gebied van onderzoek omvat de volgende gemeenten: Arcen en Velden, Horst, Sevenum, Maasbree, Helden, Belfeld, Tegelen en Venlo.

Als basis voor de keuze van de bedrijven hebben gegevens van de landbouwtelling 1965 gediend. De steekproef omvat in opzet 50% van die glasbedrijven in de genoemde gemeenten, waarvan de groenteteelt onder glas meer dan 80% van de totale arbeidsbehoefte uitmaakt. Het een en ander voor zover deze bedrijven tenminste aan één man volledig emplooi verschaffen en niet of slechts in zeer geringe mate met andere takken van bedrijf zijn gemengd.

Voor een uitgebreider verantwoording van de steekproef wordt verwezen naar een afzonderlijke publikatie 1), welke voor belangstellenden op aanvraag gratis verkrijgbaar is. De publikatie geeft ook inzicht in de frequenties van de bedrijven en van de arbeidsbehoefte (in manjaren per bedrijfsgrootteklasse).

§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft

De resultaten hebben nagenoeg uitsluitend betrekking op het kalenderjaar 1967. Dit kalenderjaar valt voor de berekening van de kosten en de opbrengsten van de meeste produkten in dit gebied praktisch samen met het teeltjaar.

§ 3. De groepering van de bedrijven

De aan het onderzoek deelnemende bedrijven zijn in groepen ingedeeld. Bij deze groepering is rekening gehouden met het bedrijfsonderdeel, b.v. verwarmd staand glas, dat een overwegende plaats (ten minste 65% van het in deze bedrijfsonderdelen gemiddelde geïnvesteerde vermogen) inneemt.

---

1) Universum en steekproef van de glastuinbouw in Noord-Limburg t.b.v. het rentabiliteitsonderzoek (aanhangsel verslagen No. 184).

De volgende groepen konden in het verslag worden opgenomen:

	Aantal bedrijven
> 65% verwarmd staand glas 1)	38
Waarvan overwegend tomaten 2)	(19)
Overige glasbedrijven	20
Waarvan met > 65% onverwarmd staand glas 1)	(13)
	<u>58</u>

-
- 1) Van het gemiddeld geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.
  - 2) Meer dan 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

HOOFDSTUK II

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in de bijlagen 1 t/m 4, te weten:

- bijlage 1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting (gem. per bedrijf);
- " 2 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf);
- " 3 De spreiding van het netto-overschot per f. 100,-- kosten;
- " 4 Het gezinsinkomen uit het bedrijf (gemiddeld per ondernemer).

§ 1. De bedrijfsresultaten

De resultaten volgens bijlagen 1 t/m 3 zijn in tabel 2 samengevat.
(Zie blz. 10)

§ 2. De spreiding van de rentabiliteit

In bijlage 3 is de spreiding van de rentabiliteit per bedrijf - voorgesteld door het netto-overschot per f. 100,- kosten - grafisch weergegeven.

In tabel 3 is deze spreiding voor elk van de onderscheiden groepen van bedrijven samengevat.

Ter voorkoming van misverstand dient hierbij te worden opgemerkt, dat onder winstgevende bedrijven zijn verstaan bedrijven, waarvan de opbrengsten hoger zijn dan de kosten (het verschil is het netto-overschot). In de kosten zijn vergoedingen begrepen voor de handenarbeid van de ondernemer en de gezinsleden alsmede een rentevergoeding van 6% over het per 1.1.1967 geïnvesteerde vermogen.

Uit tabel 3 (blz. 11) blijkt dat voor 33% van de bedrijven een positief resultaat kon worden berekend. De winstgevende bedrijven vertegenwoordigen echter 48% van de totale opbrengsten per gebied.

Tabel 2. Samenvatting bedrijfsresultaten over 1967
(voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Bedrijven met > 65% 1)			Overige glasbedrijven		
		Totaal	w.v. overwe- gend 2)	tomaten	Totaal	w.v. met > 65% 1) onv. staand glas	
Aantal bedrijven	58	38	19	20	13		
Staannd glas verwarmd (are)	43	59	71	11	1		
Staannd glas onverwarmd (are)	22	11	10	43	45		
Plat glas en open grond (are)	27	27	15	28	25		
Arbeidsbezetting in manjaren	2,47	2,72	3,09	1,99	1,55		
Gelhv. vermogen per 1.1.1967	160.000	185.000	218.000	113.000	92.000		
Idem per manjaar arbeidsbez.	65.000	68.000	71.000	57.000	59.000		
Opbrengsten	69.100	82.500	103.600	48.700	34.700		
Kosten	73.700	87.000	104.100	48.600	36.600		
Netto-overschot	7/ 4.600	7/ 4.500	7/ 500	7/ 4.900	7/ 1.900		
Netto-overschot per f. 100,-- kosten (gewogen)	6	5	0	10	5		
per f. 100,-- kosten (ongewogen)	9	9	4	10	6		
per f. 100,-- gelhv. vermogen	3	2	0	4	2		
per manjaar arbeidsbezetting	1.900	1.600	1.200	2.400	1.200		
Arbeidsinkomen per manjaar	7.700	7.900	9.500	7.000	8.800		
Arbeidsinkomen v.d. ondernemer (per ondernemer)	8.600	8.700	12.000	8.100	10.800		
Ondernemersinkomen (per ondernemer)	11.800	12.400	16.300	10.300	12.300		

7/ is negatief

- 1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.
- 2) Meer dan 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

Tabel 3. Spreiding van het netto-overschot per f. 100.-- kosten
(aantal bedrijven in procenten)

Percentage van de kosten	Alle bedrijven		Bedrijven met > 65% 1)		Overige glasbedrijven	
	van	to-taal	van	to-taal	van	to-taal
Aantal bedrijven	58	38	19	20	13	
Negatief:	%	%	%	%	%	%
> 20	19	16	5	25	23	
20-0	48	50	42	45	30	
Totaal verliezende	67	66	47	70	53	
Positief:						
0-20	27	29	48	25	39	
20-40	6	5	5	5	8	
Totaal winstgevend	33	34	53	30	47	
	100	100	100	100	100	

1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.

2) Meer dan 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

§ 3. De spreiding van het ondernemersinkomen

Van het ondernemersinkomen (dat in bijlage 4 naar bestanddelen is gespecificeerd) is in tabel 4 de verdeling weergegeven door vermelding van het aantal ondernemers (in procenten) per inkomensklasse.

Tabel 4. Spreiding van het ondernemersinkomen
(aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Bedr.m. >65% 1) <u>verw.staand glas</u>		Overige glasbedrijven	
		to- taal	w.v. over- wegend 2) tomaten	to- taal	w.v.met >65% 1) onverw.st. glas
Aantal bedrijven	58	38	19	20	13
Aantal ondernemers	73	52	28	21	13
Inkomensklasse	%	%	%	%	%
<u>Negatief</u>	12	15	7	5	-
f. --- < f. 5.000,-	14	14	11	14	-
f. 5.000,- < f.10.000,-	19	15	7	29	38
f.10.000,- < f.15.000,-	12	6	7	28	39
f.15.000,- < f.25.000,-	32	36	47	19	15
f.25.000,- < f.40.000,-	10	12	21	5	8
f.40.000,- > f.40.000,-	1	2	-	-	-
	100	100	100	100	100

1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur en vaste plantopstand.

2) Meer dan 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

§ 4. Vergelijking met vorige jaren

In tabel 5 zijn de resultaten over 1967 vergeleken met die van de voorgaande jaren.

Hierbij dient te worden opgemerkt, dat de resultaten over de jaren 1962 t/m 1965 betrekking hebben op de glasbedrijven in Venlo-Blerick-Tegelen en, zoals uit het voorgaande blijkt, de cijfers over 1966 en 1967 van de glasbedrijven in Noord-Limburg. Bij deze vergelijking dient rekening te worden gehouden met het feit dat in 1962 en 1963 4% rente en in 1964 en 1965 5% rente werd gecalculeerd, terwijl dit met ingang van 1966 op 6% is gebracht en met het feit dat de oppervlakte verwarmd staand glas in de nieuwe steekproef + 25% hoger is dan in de oude steekproef.

Bij een vergelijking van bedrijven die zowel in 1966 als in 1967 aan het onderzoek hebben deelgenomen blijkt dat de kosten per saldo met ca. 2% zijn gestegen (1967 t.o.v. 1966).

Op deze stijging was de toeneming van het loonniveau (2,2% van de kosten) o.m. van invloed.

In aanmerkelijk sterkere mate dan de kosten, hebben de opbrengsten die met niet minder dan 10% daalden, tot een vermindering van de rentabiliteit bijgedragen. De oorzaak hiervan moet in belangrijke mate worden gezocht in de prijsdaling van augurken. Onder invloed van deze factoren liepen de opbrengsten per f. 100,-- kosten van f. 106,-- tot f. 94,-- d.i. met f. 12,-- terug.

Tabel 5. Vergelijking glasbedrijven periode 1962 t/m 1967 1)
(gemiddeld per bedrijf)

	1962	1963	1964	1965	1966 2)	1967
Aantal bedrijven	27	31	32	34	60	58
	are	are	are	are	are	are
Opp.verwarmd staand glas	31	31	31	31	41	43
Opp.onverw. st. glas	26	23	27	29	22	22
Opp.tuinbouw open grond	96	83	87	87	34	27
Arbeidsbezetting	2,66	2,60	2,76	2,61	2,49	2,47
Gefvesteerd vermogen	141000	145000	161000	163000	172000	160000
Opbrengsten	61190	62260	60570	63570	76200	69100
Kosten	50280	54190	61060	62330	71700	73700
Netto-overschot	10910	8070	%.490	1240	4500	%.4600
<u>Netto-overschot:</u>						
per f.100,- kosten (gew.)	22	15	%. 1	2	6	%. 6
per f.100,-gevesteerd vermogen (gew.)	8	6	0	1	3	%. 3
per manjaar	4100	3100	%.180	480	1800	%.1900
<u>Inkomen</u>						
Arb.inkomen p. manjaar	9820	9060	6570	8360	10600	7700
Arb.inkomen van de ondernemer (per ondern.)	15010	13990	8460	10730	14700	8600
Ondernemersinkomen (per ondernemer)	16970	16440	11650	13850	18800	11800

%. is negatief.

1) 1966 en 1967 voorlopige cijfers.

2) Nieuwe steekproef.

§ 5. Vergelijking bedrijfsresultaten over 1967 van het Westland, de Kring en Noord-Limburg

In tabel 6 is tenslotte een vergelijking gemaakt van de stookbedrijven van het Westland, de Kring en Noord-Limburg.

Uit deze tabel blijkt dat de stookbedrijven in Noord-Limburg gemiddeld meer verliesgevend waren dan de stookbedrijven in het Westland en in de Kring. De lagere augurkenprijzen in 1967 zijn hierop ongetwijfeld van invloed geweest; dit blijkt uit de geringe verschillen tussen de bedrijfsresultaten van de "overwegend tomaten" bedrijven van de 3 voornoemde gebieden.

Tabel 6. Vergelijking bedrijfsresultaten over 1967 van het Westland, de Kring en Noord-Limburg
(voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

	Bedrijven met meer dan 65% verwarnd stand glas 1)				Waarvan overwegend tomaten			
	Het Westland	De Kring	Noord-Limburg	Het Westland	De Kring	Noord-Limburg	Het Westland	De Kring
Aantal bedrijven	58	77	38	41	45	19		
Staan glas verwarnd (are)	73	69	59	75	77	71		
Staan glas onverwarnd (are)	6	3	11	8	4	10		
Plat glas en open grond (are)	16	12	27	16	12	15		
Arbeidsbezetting in manjaren	3,33	2,97	2,72	3,02	3,20	3,09		
Gehvesteerd vermogen per 1.1.67	224.000	211.000	185.000	227.000	226.000	218.000		
Idem per manjaar arbeidsbezetting	67.000	71.000	68.000	75.000	71.000	71.000		
Opbrengsten	108.500	102.600	82.500	103.300	107.300	103.600		
Kosten	108.800	104.400	87.000	104.800	109.300	104.100		
Netto-overschot	/-300	/-1.800	/-4.500	/-1.500	/-2.000	/-7.500		
Netto-overschot:								
per f. 100,- kosten (gewogen)	0	/	/	/	/	0		
per f. 100,- gehv. vermogen (gewogen)	0	/	/	/	/	0		
per manjaar arbeidsbezetting	/ 100	/ 600	/-1.600	/ 500	/ 600	/-200		
Arbeidsinkomen per manjaar	10.300	9.900	7.900	10.100	9.800	9.500		
Arbeidsinkomen v.d. ondernemer) 2)	12.600	10.900	8.700	11.500	10.500	12.000		
Ondernemersinkomen	18.400	15.400	12.400	18.000	15.100	16.300		

/ is negatief.

- 1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.
2) Per ondernemer.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1967
Gemiddeld per bedrijf

	Alle bedrijven		Bedrijven met meer dan 65% 1)		Overige glasbedrijven	
	aan- tal	oppervlakte ha	totaal	waarvan overwegend tomaten 2)	totaal	waarvan met meer dan 65% 1) onv. staand glas
Aantal bedrijven	58		38	19	20	13
Staannd glas verwarmd	are	are	are	are	are	are
Tomaten	28	41	41	66	3	-
Augurken	11	13	13	4	6	-
Overig	4	5	5	1	2	1
Staannd glas onverwarmd						
Tomaten	8	2	2	1	21	20
Augurken	12	7	7	6	20	23
Overig	2	2	2	3	2	2
Opengrondtuinbouw						
Groente en vroege aardappelen	27	27	27	15	28	25
Braak en demmenbos	16	10	10	14	26	16
Totaal tuinbouw	108	107	107	110	108	87
Landbouw en veeteelt	11	9	9	12	16	22
Verhuurd	11	17	17	18	-	-
Erf, blijvende paden enz.	21	24	24	29	17	18
Kadastrale oppervlakte	151	157	157	169	141	127
Waarvan eigendom	124	137	137	154	100	75
Aantal ondernemers per bedrijf	1,26	1,37	1,37	1,47	1,05	1,00
	manjaren	manjaren	manjaren	manjaren	manjaren	manjaren
Arbeid van de ondernemer(s)	1,37	1,46	1,46	1,61	1,19	1,13
Arbeid van de gezinsleden	0,36	0,41	0,41	0,29	0,28	0,14
Arbeid van vast personeel	0,40	0,47	0,47	0,74	0,25	0,06
Arbeid van los personeel	0,34	0,38	0,38	0,45	0,27	0,22
Totale arbeidsbezetting	2,47	2,72	2,72	3,09	1,99	1,55
Arbeid door de ondernemers en gezinsleden (in proc.)	70	69	69	61	74	82

1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.
2) Meer dan 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

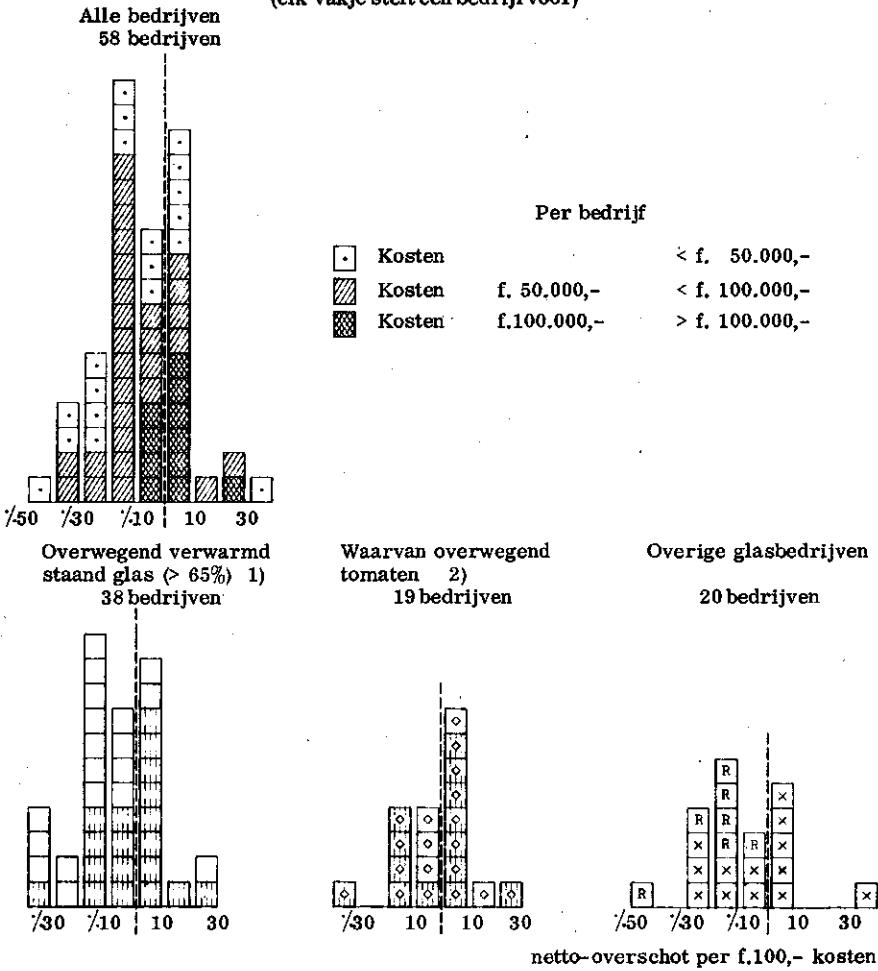
Bijlage 2

Bedrijfsresultaten over 1967
(voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

	Bedrijven met meer dan 66%		Overige glasbedrijven	
	Alle bedrijf- ven	verwarmd staand glas totaal	waarvan overwegend tomaten	waarvan met meer dan 65% onv. staand glas
Aantal bedrijven	58	38	19	13
Omzet in procent	100	76	49	11
Gehvesteerd vermogen per 1.1.67	160,000	185,000	218,000	92,000
Kosten				
Afschrijvingen	12,000	14,300	17,300	7,600
Huur en pacht	600	700	900	300
Rente	9,100	10,700	12,600	4,900
Arbeid betaald personeel	4,900	5,900	9,900	1,400
Arbeid ondernemers	15,400	16,400	18,100	12,700
Arbeid gezinsleden	3,200	3,700	2,800	1,400
Brandstoffen	12,800	17,400	22,800	4,300
Overige materialen	7,400	8,300	9,200	4,600
Diensten van derden en ov. kosten	8,300	9,600	11,300	5,700
Totaal	73,700	87,000	104,100	36,600
Opbrengsten				
Tuinbouwproducten	68,300	81,400	101,700	33,700
Overige opbrengsten	800	1,100	1,900	1,000
Totaal	69,100	82,500	103,600	34,700
Netto-overschot	/-4,600	/-4,500	/-500	/-1,900
Netto-overschot:				
per f. 100,- kosten (gewogen)	/-6	/-5	0	/-5
per f. 100,- kosten (ongewogen)	/-9	/-9	/-4	/-6
per f. 100,- geïnvest. vermogen (gewogen)	/-3	/-2	0	/-2
per manjaar arbeidsbezetting	/-1,900	/-1,600	/-200	/-1,200
Inkomen:				
arbeidsinkomen per manjaar	7,700	7,900	9,500	7,000
arbeidsinkomen v.d. ondernemer (p.ondern.)	8,600	8,700	12,000	8,100
Ondernemersinkomen (per ondernemer)	11,800	12,400	16,300	10,300
Geografische ligging der bedrijven Venlo	39	22	9	11
Dorpen rondom Venlo	19	16	10	3

BIJLAGE 3

SPREIDING VAN HET NETTO-OVERSCHOT PER f. 100,-- KOSTEN
(elk vakje stelt een bedrijf voor)

- overwegend verwarmd overig
- ▨ overwegend verwarmd tomaten
- ▩ waarvan bedr. met gem. plantdatum vóór 16-1
- ◊ waarvan bedr. met gem. plantdatum vanaf 16-1
- × overwegend onverwarmd staand glas 1)
- R gemengde glasbedrijven

1) Van het gemiddelde geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.

2) > 65% van de oppervlakte verwarmd staand glas.

Bijlage 4

Inkomen uit het bedrijf over 1967
(voorlopige cijfers, gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrij- ven	Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staand glas		Overige glasbedrijven	
		totaal	waarvan overwe- gend tomaten	totaal	waarvan met meer dan 65% ouv. staand glas
Aantal bedrijven	58	38	19	20	13
Aantal ondernemers	73	52	28	21	13
Netto-overschot	3.600	3.300	300	4.600	1.900
Handenarbeid ondernemer	12.200	12.000	12.300	12.700	12.700
Arbeidsinkomen van de ondernemer	8.600	8.700	12.000	8.100	10.800
Rente meer berekend dan betaald	3.200	3.700	4.300	2.200	1.500
Ondernemersinkomen	11.800	12.400	16.300	10.300	12.300
Handenarbeid gezinsleden	2.600	2.700	1.900	2.300	1.400
Gezinsinkomen uit bedrijf	14.400	15.100	18.200	12.600	13.700

Bijlage 5

Algemene toelichting.

A. De kosten en de opbrengsten

1. Gewaardeerde kosten

De bedrijfsresultaten zijn bepaald volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in, dat de berekening van rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de vervangingswaarde en dat de kosten, welke niet tevens uitgaven zijn (handenarbeid van de ondernemer en zijn gezin, rente van eigen vermogen e.d.) zijn gewaardeerd.

Voor deze kostenwaardering zijn de benodigde gegevens op het bedrijf verzameld.

Rente en afschrijving

De berekening van de rente had plaats op basis van 6% over het - nader omschreven - in het bedrijf vastgelegde vermogen.

De afschrijvingen zijn berekend op grond van bij het L.E.I. bestaande inzichten met betrekking tot de economische levensduur en het waardeverloop van de onderscheiden duurzame produktiemiddelen. Ten aanzien van glasopstanden en verwarmingsinstallaties is een degressief dalend waardeverloop verondersteld (afschrijving tegen een vast percentage van de boekwaarde). Voor de overige slijtende produktiemiddelen is de afschrijving berekend op basis van een vast percentage van de vervangingswaarde.

Arbeid van ondernemer en gezinsleden

Als vergoeding voor de arbeid, welke door de ondernemer en zijn gezinsleden is verricht, is alleen de handenarbeid in rekening gebracht.

Voor een waardering van de kosten, welke voor leiding en toezicht door de ondernemer waren in te calculeren, ontbreken namelijk de daartoe benodigde normatieve gegevens.

De kosten van de handenarbeid zijn berekend op basis van een taxatie van de door de ondernemer en zijn gezinsleden verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is gewaardeerd overeenkomstig het loon (inclusief sociale lasten) volgens de Collectieve Arbeidsovereenkomst voor volwassen mannelijke en vrouwelijke arbeiders en jeugdigen, met dien verstande dat voor overuren geen toeslag op het normale uurtarief is toegepast.

Op grond van de C.A.O. zijn voor de ondernemer en gezinsleden een prestatietoelage en een vakantietoelage gecalculeerd. Vervolgens is het loon verhoogd met diplomatoelage voor alle werkenden ouder dan 22 jaar, alsmede een waarderingstoelage voor hen die ouder zijn dan 20 jaar. Het berekende loon voor de ondernemer is inclusief voormanstoelage.

2. Betaalde kosten

De betaalde kosten over 1967 waren ten tijde van het onderzoek nog niet bekend. Deze moesten derhalve worden begroot. Voor deze begroting is gebruik gemaakt van de fiscale boekhouding over 1966, dan wel van de bescheiden die de basis vormen voor de vaststelling van de fiscale jaarrekening over 1967.

In vorige jaren is gebleken dat er gemiddeld geringe verschillen voorkomen tussen de begrote kosten en de werkelijke kosten.

3. De opbrengsten

Wat de opbrengsten betreft, de verkopen geschieden grotendeels via de plaatselijke veilingen, welke ons desgevraagd een opgave verstrekten van de nettovelling-omzet per deelnemer 1). Dit was mogelijk dank zij de machtiging die voor dit doel door de tuinders was verleend.

De opbrengsten die niet via de veiling werden verkregen zijn, in samenwerking met de deelnemers, geschat tijdens het bezoek dat in het begin van 1968 aan de bedrijven werd gebracht.

Mutaties in de waarde van de plantopstand zijn, hetzij positief (waardestijging van jonge plantopstanden of uitbreiding van het areaal), hetzij negatief (afschrijving op volwassen plantopstanden of inkrimping van het areaal) eveneens onder de opbrengsten verantwoord.

B. Kengetallen

Vele cijfers (kosten, opbrengsten, vermogen, grondgebruik en arbeidsbezetting) zijn voor de onderscheiden groepen in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Dit gemiddelde is berekend door de totalen van de absolute cijfers te delen door het aantal bedrijven.

Het gezinsinkomen en de bestanddelen daarvan zijn gemiddeld per ondernemer, het arbeidsinkomen tevens in een gemiddelde per manjaar weergegeven.

1. Het netto-overschot

Het economische resultaat wordt tot uitdrukking gebracht door middel van het begrip netto-overschot. Het wordt gevormd door het verschil tussen de opbrengsten en de kosten.

In de kosten is geen bedrag opgenomen als vergoeding voor de functie van leiding en toezicht van de ondernemer. Daar deze kostenelementen derhalve nog in het netto-overschot aanwezig zijn, mag dit laatste niet zonder meer worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

2. Netto-overschot gemiddeld per bedrijf

De kosten, de opbrengsten en het netto-overschot zijn voor elke onderscheiden groep van bedrijven in een gemiddeld bedrag per bedrijf weergegeven. Behalve in absolute bedragen per bedrijf is het netto-overschot - ten behoeve van de vergelijkbaarheid met andere typen en takken van bedrijf - vervolgens door middel van de volgende verhoudingsgetallen tot uitdrukking gebracht.

3. Netto-overschot per f. 100,-- kosten

Dit kengetal is zowel in een gewogen als in ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale netto-overschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

---

1) De omzetten van de 19 bedrijven gelegen in de dorpen rondom Venlo werden verstrekt door de plaatselijke tuinbouwverenigingen.

4. Netto-overschot per f. 100,-- gelvesteerd vermogen per 1.1.1967 1).

Het gelvesteerde vermogen is voorgesteld door het bedrag, dat verkregen wordt door optelling van:

1. de verkoopwaarde van de grond;
2. de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris;
3. de normale behoefte aan vlottende middelen.

De berekeningen hiervan zijn gebaseerd op globale taxaties naar de toestand bij de aanvang van het kalenderjaar, zulks met de beperking dat ten aanzien van duurzame slijtende produktiemiddelen die geen betrekking hebben op glasopstanden en verwarmingsinstallaties is verondersteld dat zij op dat moment een waarde hadden van 60% van de nieuwwaarde. Deze laatste categorie maakte voor 19% deel uit van het totale vermogen, dat op deze basis berekend per 1.1.1967 in de slijtende duurzame produktiemiddelen was opgesloten.

5. Netto-overschot per manjaar arbeidsbezetting

Voor de berekening van dit kengetal is het netto-overschot gedeeld door de - tot volwaardige arbeidskrachten herleide en in manjaren uitgedrukte - arbeidsbezetting.

Voor de berekening van de arbeidsbezetting had een taxatie plaats van de arbeidstijd per arbeidskracht gedurende het boekjaar. De totale arbeidstijd per bedrijf werd vervolgens uitgedrukt in manjaren volwaardige arbeidskracht, waarbij voor arbeid door jeugdigen de volgende wegingscoëfficiënten werden toegepast:

14 jaar	30%
15 jaar	45%
16 jaar	65%
17 jaar	80%
18 jaar	90%
> 18 jaar	100%

Deze waarderingsnormen gelden voor arbeid verricht door mannen zowel als door vrouwen.

6. Netto-overschot per are grondoppervlakte

Voor de berekening van dit kengetal zouden de open grond en de grond onder glas onder één noemer dienen te worden gebracht. Het was in het kader van deze voorlopige becijfering niet mogelijk de daarvoor benodigde wegingsfactoren te berekenen.

C. Het inkomen

Het arbeidsinkomen per manjaar

Van het inkomen per produktiefactor is alleen het arbeidsinkomen - per manjaar arbeidsbezetting - tot uitdrukking gebracht.

Onder het arbeidsinkomen is verstaan het bedrag dat door hen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is berekend door het netto-overschot te vermeerderen met het bedrag dat als kosten van arbeid is opgenomen. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren wordt het bedrag gevonden dat gemiddeld per manjaar als inkomen werd verkregen.

Het inkomen van de ondernemer

Voorts is berekend, welk bedrag uit de bedrijfsexploitatie aan de ondernemer ten deel viel. In de eerste plaats betreft dit de vergoeding die, bij de berekening van het netto-overschot, in de kosten is ge calculeerd voor de handenarbeid die door de ondernemer persoonlijk in het bedrijf is verricht. Voegen wij dit bedrag toe aan het

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsonderdelen die door de ondernemer zijn gepacht.

netto-overschot, dan ontstaat het bedrag dat als arbeidsinkomen van de ondernemer is aangeduid.

De kosten bevatten voorts een rentevergoeding voor het vermogen dat in het bedrijf is geïnvesteerd. Voor zover het bedrag van deze vergoeding hoger is dan het bedrag, dat door de ondernemer aan rente voor geleende gelden is betaald, vormt het verschil daarvan eveneens een bestanddeel van het inkomen van de ondernemer.

Bij toevoeging van laatstgenoemd inkomensbestanddeel aan het arbeidsinkomen van de ondernemer wordt het bedrag verkregen dat met ondernemersinkomen is aangeduid.

Tenslotte is ook het gezinsinkomen van de ondernemer voor zover uit het bedrijf verkregen tot uitdrukking gebracht. Dit bedrag betreft het ondernemersinkomen, verhoogd met het - als kosten gecalculeerde - bedrag voor de handenarbeid welke door gezinsleden in het bedrijf is verricht.

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer reeds verschenen

Verslag	Prijs
No. 184 Rentabiliteit van de glastuinbouw in Noord-Limburg, voorlopige berekening 1966, mei 1967	f. 3,--
No. 189 Rentabiliteit van de bloemeteelt te Aalsmeer, voorlopige berekening 1966, juni 1967	f. 3,--
No. 197 Rentabiliteit van het kwekersbedrijf in de Bloembollenstreek en in het Grootslag, voorlopige berekening 1966, september 1967	f. 3,--
No. 196 Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond op het eiland IJsselmonde en in Randgebieden van het Geestmerambacht, voorlopige berekening 1966/'67, oktober 1967	f. 3,--
No. 4.4. Rentabiliteit van de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict, voorlopige berekening 1967, april 1968	f. 3,--

EEN VOLLEDIGE LIJST VAN ACTUELE L.E.I.-
PUBLIKATIES OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR